

COVID-19 aşılması: Afrika ve Orta Doğu'daki aşı eşitsizliğini gidermek için ne öğrendik ve daha fazla ne yapabiliriz?

Dr. Adidja Amani
Yaoundé I Üniversitesi
Yaoundé
Kamerun

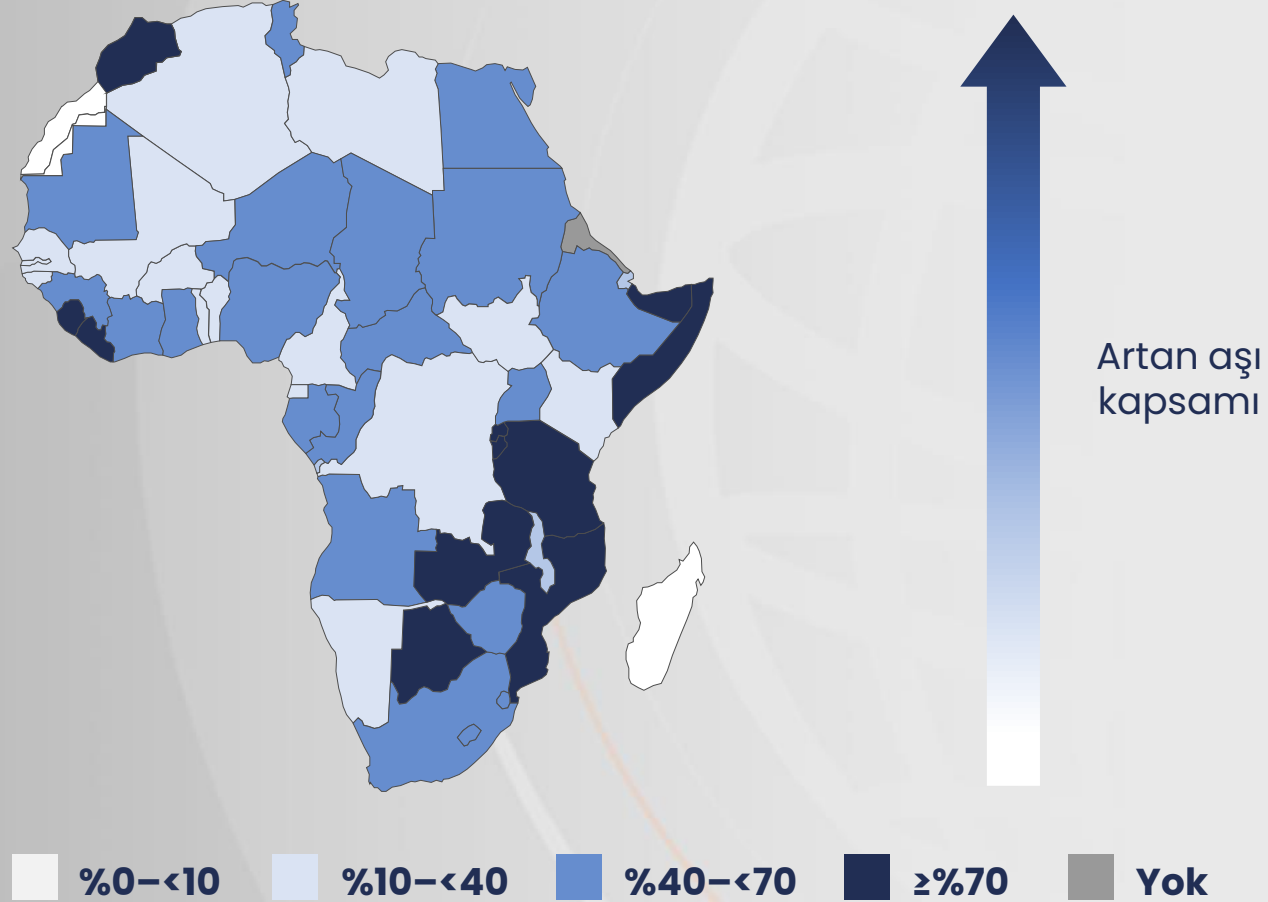
Sorumluluk Reddi

- *Onaylanmamış ürünler veya onaylanmış ürünlerin onaylanmayan kullanımları öğretim üyeleri tarafından tartışılabilir; bu durumlar, bir veya daha fazla yargı alanındaki onay durumunu yansıtabilir*
- *USF Health ve touchIME, sunum yapan öğretim üyelerine, etiketsiz veya onaylanmamış kullanıma yapılan bu tür atıfları mutlaka açıklamaları konusunda tavsiyede bulunmuştur*
- *USF Health, COVID-19 aşılılarıyla ilgili verileri doğru bir şekilde yansıtmak için verilerle ilişkili ilaç şirketlerinin adlarını listelemeyi seçti. Şirket adlarının kullanımı, herhangi bir ilaç şirketinin veya ürünlerinin onaylandığı şeklinde yorumlanmamalıdır*
- *USF Health ya da touchIME tarafından herhangi bir onaylanmamış ürün veya onaylanmamış kullanım ile ilgili herhangi bir onay verilmemiş veya USF Health ya da touchIME faaliyetlerinde bu ürünlerden veya kullanımlardan bahsedilerek böyle bir onay ima edilmemiştir*
- *USF Health ve touchIME, hata veya eksikliklerden dolayı hiçbir sorumluluk kabul etmez*

**Afrika'da COVID-19 aşı eşitliği
sorunlarının çözümünde
ne gibi ilerlemeler kaydedildi?**

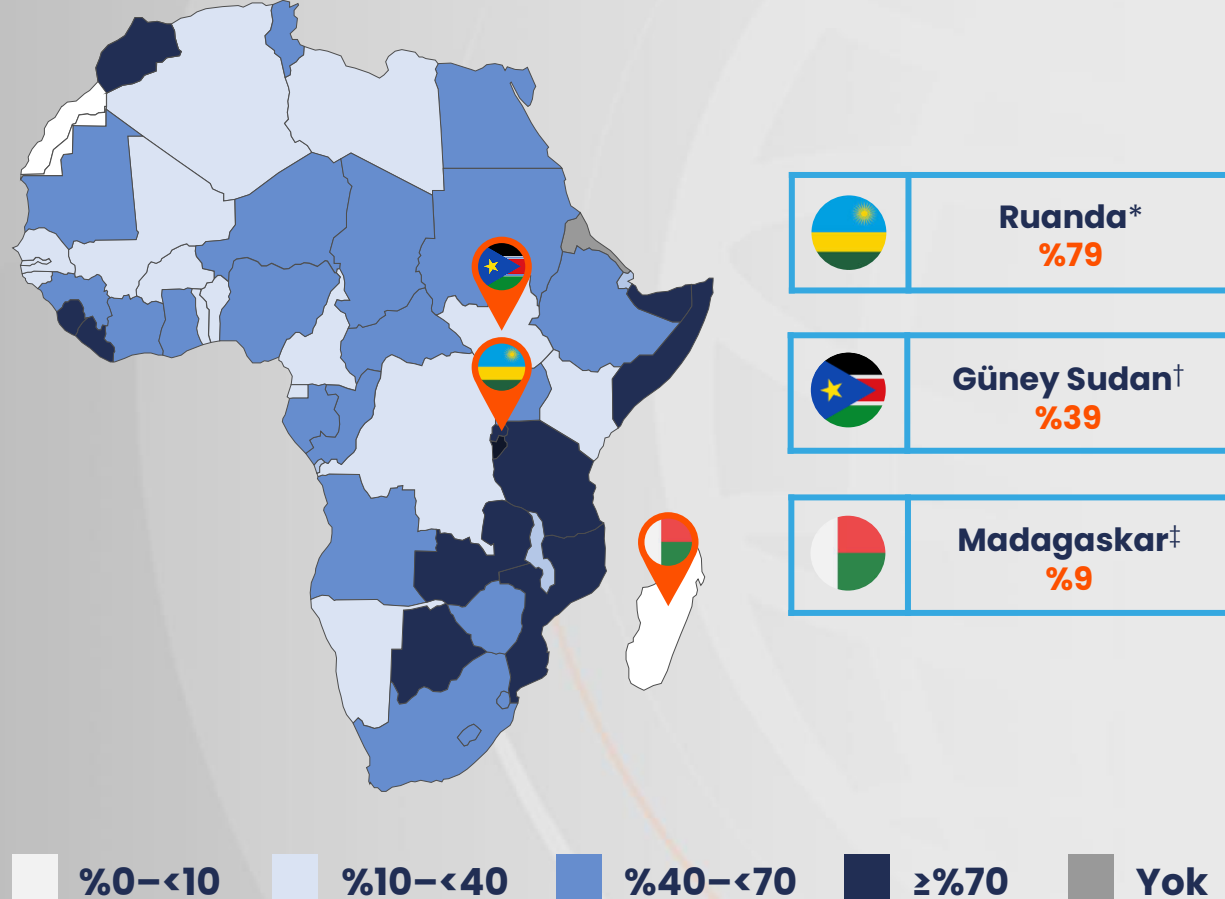
COVID-19 aşılama oranları Afrika genelinde büyük farklılıklar göstermektedir

Üye devlete göre aşı kapsamı

COVID-19 aşılama oranları Afrika genelinde büyük farklılıklar göstermektedir

≥1 doz COVID-19 aşısı olan kişilerin yüzdesi^{1,2}

*4 Haziran 2023 itibarıyla; †18 Haziran 2023 itibarıyla; ‡7 Mayıs 2023 itibarıyla.

Yok, geçersiz.

1. Afrika Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri. Şu adreste mevcuttur: <https://africacdc.org/covid-19-vaccination/> (12 Haziran 2023'te erişim sağlandı);

2. Our World In Data. Şu adreste mevcuttur: www.ourworldindata.org/covid-vaccinations (12 Haziran 2023'te erişim sağlandı).

COVID-19 aşılarının erişilebilirliği konusunda eşitsizlik var

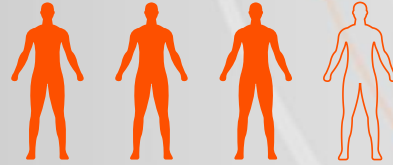

AŞI EŞİTLİĞİ: Dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, tüm insanlar COVID-19 enfeksiyonuna karşı koruma sağlayan bir aşıya eşit erişime sahip olmalıdır¹

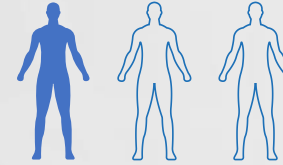
Ülke gelirine göre aşılanma^{2*}

Bunun anlamı şudur...

Yüksek gelirli ülkelerde her 4 kişiden 3'ü aşılanmaktadır

Düşük gelirli ülkelerde her 3 kişiden 1'i aşılanmaktadır

*En az bir doz COVID-19 aşısı.

1. Birleşmiş Milletler. Şu adreste mevcuttur: <https://news.un.org/en/story/2021/09/1100192> (5 Temmuz 2023'te erişim sağlandı);

2. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı. Şu adreste mevcuttur: <https://data.undp.org/vaccine-equity/> (27 Haziran 2023'te erişim sağlandı).

COVID-19 aşılarının satın alınabilirliği konusunda eşitsizlik var

AŞI EŞİTLİĞİ: Dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, tüm insanlar COVID-19 enfeksiyonuna karşı koruma sağlayan bir aşıya eşit erişime sahip olmalıdır¹

Mevcut sağlık harcamalarının yüzdesi olarak nüfusun %40'ını aşılamanın maliyeti²

Aşılama, düşük gelirli ülkeler için önemli bir mali yük oluşturabilir

1. Birleşmiş Milletler. Şu adreste mevcuttur: <https://news.un.org/en/story/2021/09/1100192> (5 Temmuz 2023'te erişim sağlandı);

2. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı. Şu adreste mevcuttur: <https://data.undp.org/vaccine-equity/explore-data> (27 Haziran 2023'te erişim sağlandı).

Afrika'da aşı eşitliğinin önünde birçok engel bulunuyor

SÇ'ler aşı kararlarını etkileyebilir

“Sağlık çalışanları, özellikle de topluluklarda yaşayanlar, aşı kararlarının en güvenilir danışmanı ve etkileyicisi olmaya devam ediyor”¹

Aşı olmayı etkileyen yaygın haberci örnekleri²

SÇ'lerin aşı olunmasını tavsiye ettiğini düşünen insanlar aşı yaptırmaya daha istekli oluyor^{3*}

*ABD'de 18 yaş ve üzeri 2.006 yetişkinle yapılan çevrimiçi anket.

SÇ, sağlık çalışanı.

1. Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: www.who.int/news-room/spotlight/ten-threats-to-global-health-in-2019 (13 Haziran 2023'te erişim sağlandı);

2. Osuagwu UL, et al. *BMC Public Health*. 2023;23:38; 3. Reiter PL, et al. *Vaccine*. 2020;38:6500-7.

SÇ'ler aşılamada önemli bir rol oynar

“Sağlık çalışanları, özellikle de topluluklarda yaşayanlar, aşı kararlarının en güvenilir danışmanı ve etkileyicisi olmaya devam ediyor”¹

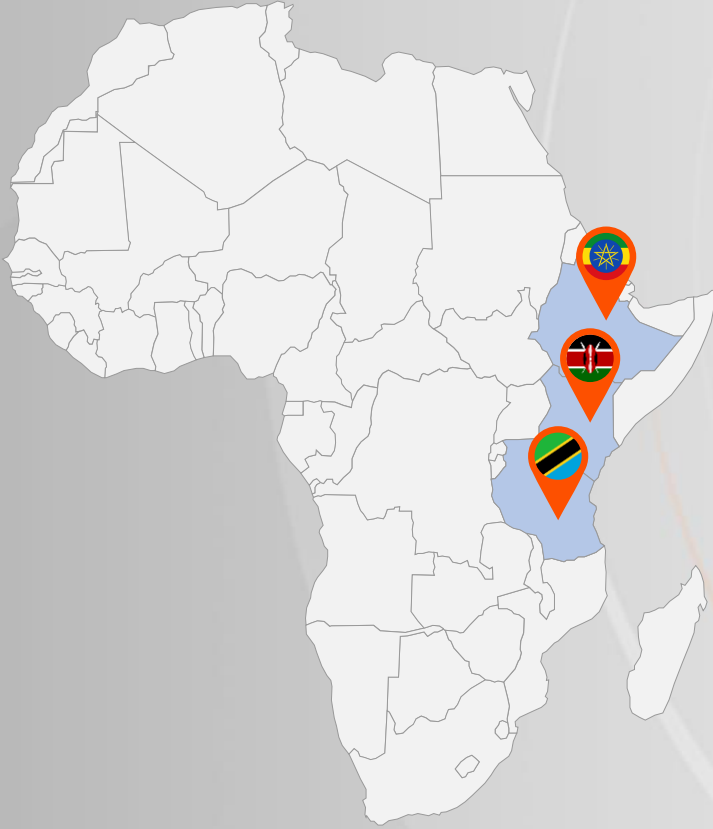
SÇ, sağlık çalışanı.

1. Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: www.who.int/news-room/spotlight/ten-threats-to-global-health-in-2019 (13 Haziran 2023'te erişim sağlandı);

2. Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri. Şu adreste mevcuttur: www.cdc.gov/vaccines/hcp/admin/storage/providers-role-vacc-admin-storage.html (13 Haziran 2023'te erişim sağlandı).

Afrika'daki SÇ'ler, COVID-19 müdahalesi sırasında birçok zorlukla karşılaştı

Kaynak ve ekipman eksikliği

Sağlık çalışanlarının ~%50'si, COVID-19 tedavisi için mevcut tıbbi ekipmandan memnun değil¹

- Sınırlı YBÜ ve yatak kapasitesi²
- Acil solunum müdahalelerinin olmaması²
- Yoğun bakım ünitesinde ventilatör eksikliği²

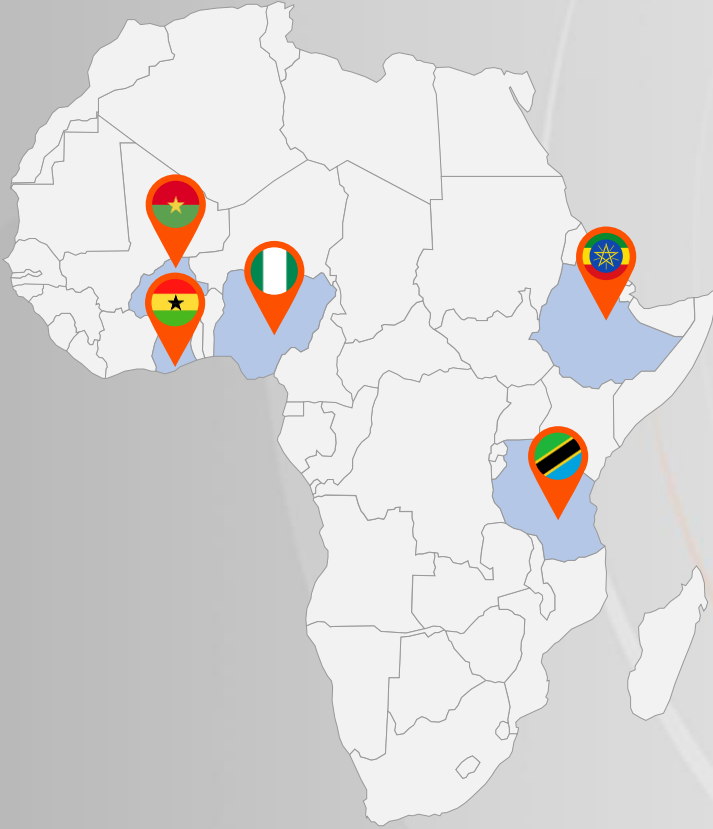

Şunların sınırlı bulunabilirliği:³

- Alkol bazlı el antiseptiği
- Dezenfektanlar
- Tıbbi maskeler
- Kırsal alanlarda musluk suyu

Afrika'daki SÇ'ler, COVID-19 müdahalesi sırasında birçok zorlukla karşılaştı

Eğitim imkanlarının olmaması

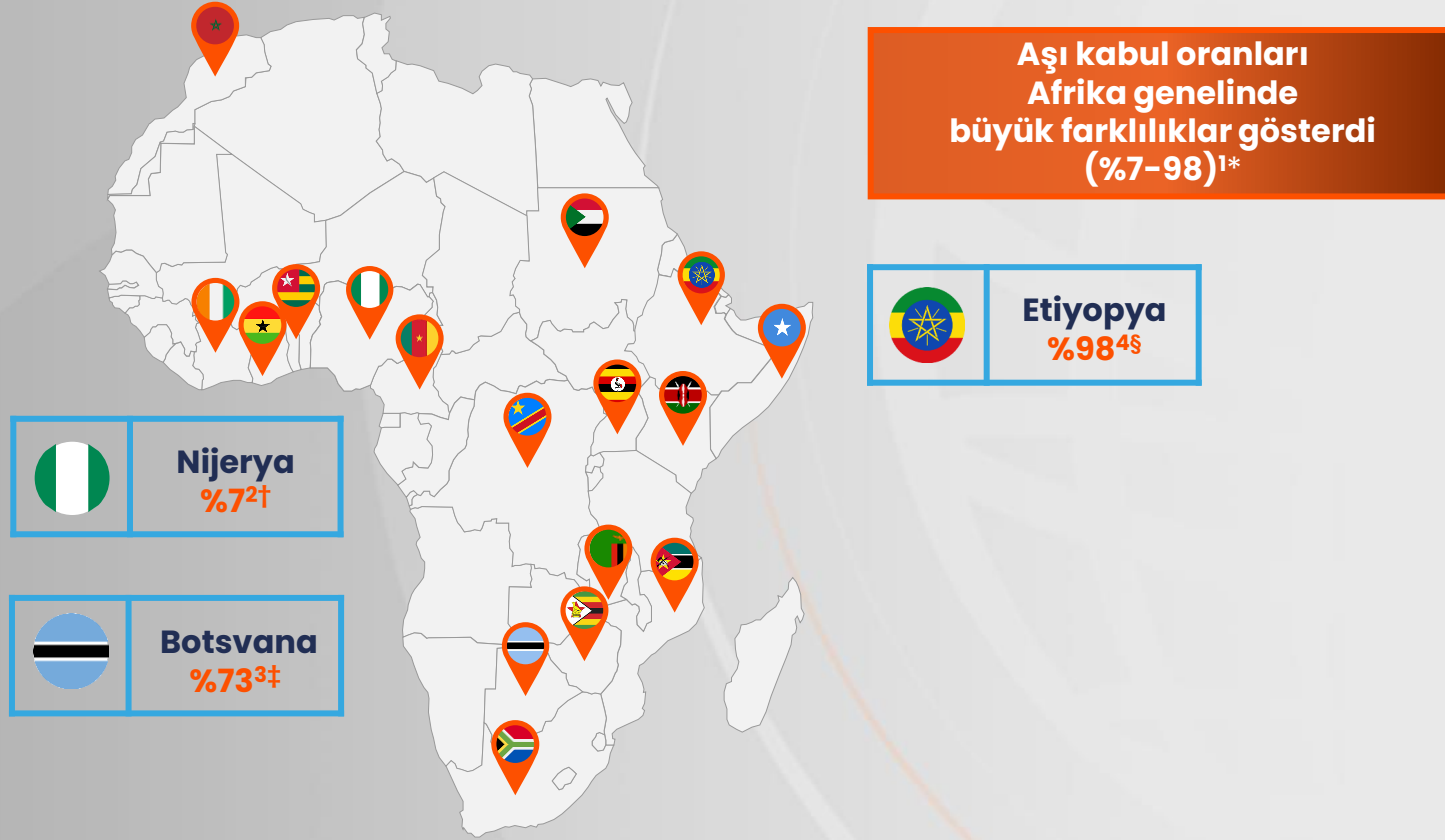
Beş Sahraaltı Afrika ülkesinde aşağıdaki konularda eğitim alan SÇ'lerin* yüzdesi:

- COVID-19 hastalığının doğal seyri: **%37**
- Yönetim ve tedavi: **%34**
- Aşıların nasıl işlediği: **%29**
- Aşı programlarının yönetimi: **%23**

*2021'de beş Sahraaltı Afrika ülkesinde 1.499 SÇ arasında bilgisayar destekli bir telefon anketi gerçekleştirildi.
SÇ, sağlık çalışanı.
Assefa N, et al. *J Glob Health*. 2022;12:05046.

Afrika'daki SÇ'ler, COVID-19 müdahalesi sırasında birçok zorlukla karşılaştı

COVID-19 aşısı kabulü ve tereddüdü

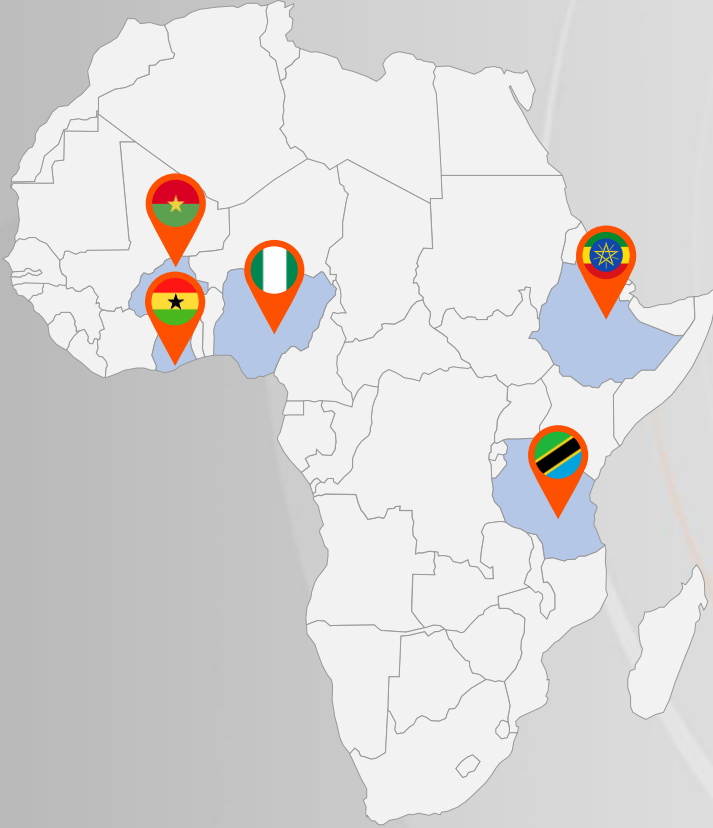

*1 Ocak 2020 ile 8 Mart 2022 arasında yayınlanan makalelerin kapsamlı incelemesi; [†]577 anneden oluşan örneklem; [‡]5.300 yetişkinle anket; [§]15 yaş ve üzeri kişilerle anket. SÇ, sağlık çalışanı.

1. Ackah BBB, et al. *Glob Health Res Policy*. 2022;7:21; 2. Chinawa AT, et al. *Hum Vaccin Immunother*. 2021;17:3982-8; 3. Tlale L, et al. *PLoS One*. 2022;17:e0263375; 4. Kanyanda S, et al. *BMJ Open*. 2021;11:e055159.

Afrika'daki SÇ'ler, COVID-19 müdahalesi sırasında birçok zorlukla karşılaştı

Ruh sağlığı üzerindeki etki

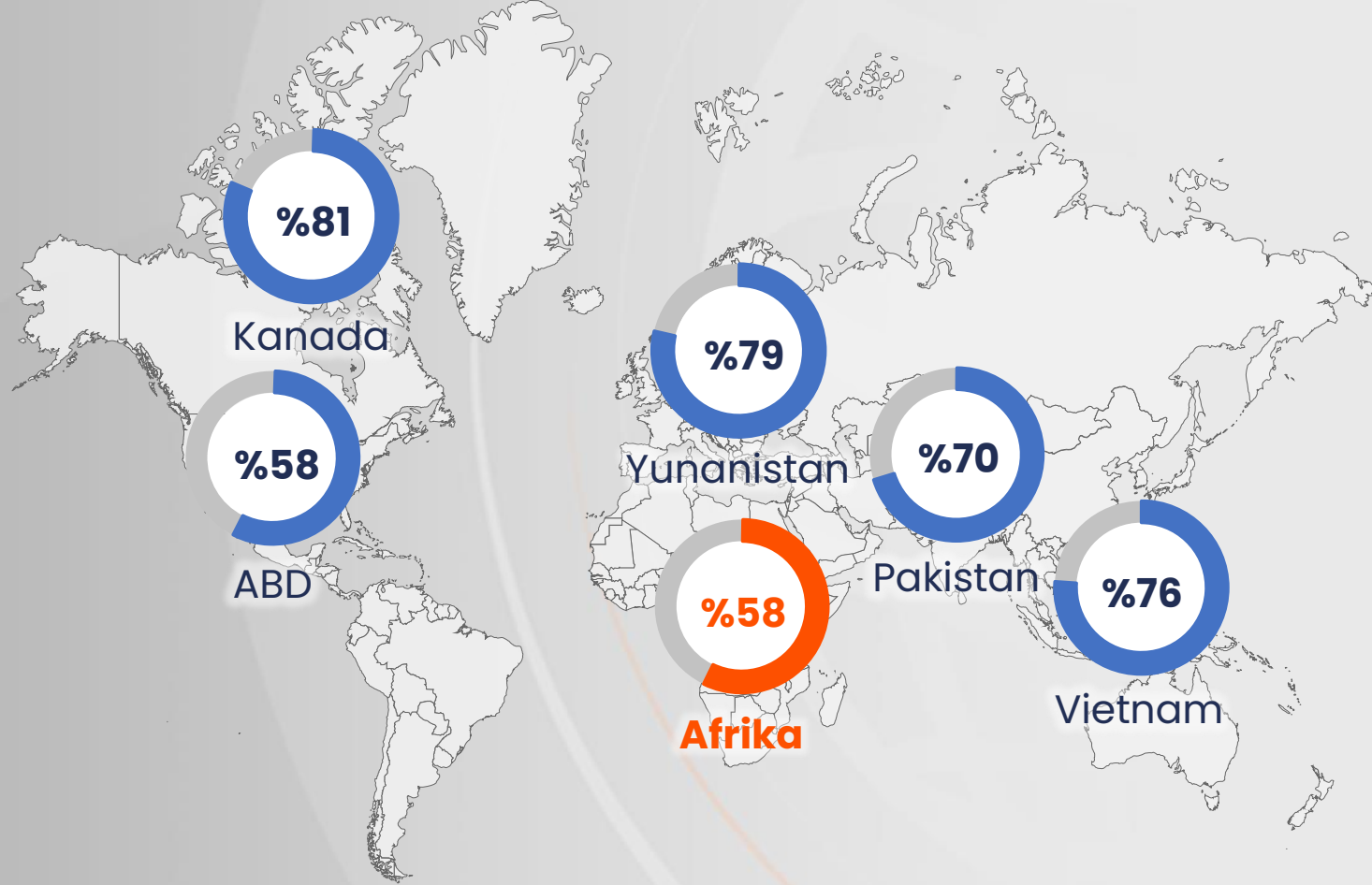

Beş Sahraaltı Afrika ülkesinde aşağıdakileri bildiren SÇ'lerin* yüzdesi:

- Hafif psikolojik rahatsızlık: **%9**
- Anksiyete: **%8**
- Sosyal kaçınma veya ret: **%14**

Dünya genelinde SÇ'ler arasında aşı kabulü farklılık göstermektedir

Afrika'daki SÇ'ler arasında COVID-19 aşısının genel kabulü nispeten düşüktür

Afrika'daki SÇ'ler arasındaki tereddüdün birçok nedeni var

Yan etkiler görülen hastalara tanık olmak^{1,2}

Güvenlik ve etkililiğe ilişkin endişeler^{1,3}

Aşı geliştirme hızı^{1,2}

Aşının faydalarına olan inancın eksikliği³

Kişinin kendi bağışıklık sistemine olan güveni^{1,2}

Bilgi kaynaklarına duyulan güvensizlik^{1,2}

Hükümete duyulan güven eksikliği³

Bilgi eksikliği^{1,2}

SÇ, sağlık çalışanı.

1. HEARD. Şu adreste mevcuttur: www.heard.org.za/wp-content/uploads/2023/04/COVID-19-HCWs-Brief.pdf (15 Haziran 2023'te erişim sağlandı);

2. George G, et al. *Vaccines (Basel)*. 2023;11:414; 3. Mohammed R, et al. *PLoS One*. 2021;16:e0261125.

COVID-19 salgını küresel aşı eşitsizliğinden etkilendi

Afrika'da eşitsizliği gidermek için stratejiler uygulandı

COVAX

CEPI Gavi unicef World Health Organization

COVAX:* COVID-19 Araçlarına Erişim (CAE) Hızlandırıcısının aşı ayağı
CAE Hızlandırıcısı, COVID-19 testlerinin, tedavilerinin ve aşılarının geliştirilmesini, üretimini ve bunlara adil erişimi hızlandırmak için çığır açan küresel bir iş birliğidir¹

COVAX aracılığıyla **1.113** milyonun üzerinde doz taahhüt edildi²

COVAX, Afrika'ya **791 milyon** doz aşı gönderdi³

COVAX, **50** Afrika ülkesine aşı dağıttı^{4†}

Afrika'da verilen tüm dozların **%63'ü** COVAX aracılığıyla geldi³

COVAX dozlarının **%69'u** uygulandı³

*COVAX; Salgın Hastalıklara Hazırlık için Yenilik Koalisyonu (CEPI), Gavi ve DSÖ'nün yanı sıra kilit dağıtım ortağı Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından ortaklaşa yönetilmektedir; †Şubat 2022 itibarıyla. COVAX, COVID-19 Aşılarına Küresel Erişim; DSÖ, Dünya Sağlık Örgütü.

1. Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: <https://bit.ly/3pMuFab> (15 Haziran 2023'te erişim sağlandı); 2. Afrika Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri. Şu adreste mevcuttur: <https://bit.ly/43r2xH7> (15 Haziran 2023'te erişim sağlandı); 3. Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: <https://bit.ly/3JkkVu7> (15 Haziran 2023'te erişim sağlandı); 4. Dünya Sağlık Örgütü Afrika Bölgesi. Şu adreste mevcuttur: <https://bit.ly/3qlqgjs> (15 Haziran 2023'te erişim sağlandı).

Afrika'da eşitsizliği gidermek için stratejiler uygulandı

Kırılgan ve çatışma ortamları da dahil olmak üzere Afrika'da COVID-19 aşısının kullanıma sunulmasını desteklemeye yönelik AB insani girişimi¹

100 milyon €

Afrika'da COVID-19 aşısının kullanıma sunulmasına yönelik AB insani desteği¹

425 milyon €

COVAX olanağına Team Europe katkısı¹

145 milyon doz

Afrika ile paylaşılan Team Europe aşıları¹

UNICEF ile AB'nin İnsani Yardım birimi arasındaki **18 aylık ortak program²** en savunmasız durumdakileri hedef alarak Afrika'daki 12 ülkede COVID-19 aşısını uygulamaya koydu

COVID-19 aşısının kullanıma sunulmasının planlanması ve izlenmesinde hükümetlerle eşgüdümü ve ortaklığı geliştirmek

Aşıların öncelikli gruplara ulaştırılmasını desteklemek

Lojistiği, soğuk zincir sistemlerini ve aşı yönetimini iyileştirmek

Toplumun katılımını güçlendirmek

Zamanında ve kaliteli teknik destek ve gözetim sağlamak

COVAX, COVID-19 Aşılarına Küresel Erişim; UNICEF, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu.

1. Avrupa Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları. Şu adreste mevcuttur: <https://bit.ly/3XK9mCm> (11 Temmuz 2023'te erişim sağlandı); 2. UNICEF. Şu adreste mevcuttur: <https://bit.ly/3NO3hAf> (11 Temmuz 2023'te erişim sağlandı); 3. Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: <https://bit.ly/3NJmbIJ> (11 Temmuz 2023'te erişim sağlandı).

Afrika'da eşitsizliği gidermek için stratejiler uygulandı

Kırılgan ve çatışma ortamları da dahil olmak üzere Afrika'da COVID-19 aşısının kullanıma sunulmasını desteklemeye yönelik AB insani girişimi¹

100 milyon €
Afrika'da COVID-19
aşısının kullanıma
sunulmasına yönelik
AB insani desteği¹

425 milyon €
COVAX olanağına
Team Europe katkısı¹

145 milyon doz
Afrika ile paylaşılan
Team Europe aşıları¹

2022'nin Başları: Aşılama oranı
<%5'ti³

Mart 2023: Hedeflenen savunmasız ülkelerde
şu andaki aşılama oranı:
~%30³

Afrika'da eşitsizliği gidermek için stratejiler uygulandı

mRNA aşı teknolojisi transfer merkezi^{1,2}

DOGÜ'lerde kapasitenin oluşturulması ve genişletilmesi yoluyla küresel mRNA aşısı üretimini artırmaya yönelik küresel bir girişim

1
Güney Afrika'da Afrigen şirketinde bulunan merkez, kavram kanıtı modeli olarak **COVID-19 aşısını kullanarak etkili bir mRNA aşısı teknolojisi geliştiriyor**

2
Merkez, DOGÜ'lerdeki üreticilere bilgi birikimini, kapsamlı bir teknik paketi ve uygun eğitimi aktarıyor

3
Cape Town'da bulunan Biovac, süreci büyütüp doğrulayacak ve bu bilgiyi ağ üzerinden teknoloji transferi için kullanılabilir hale getirecek

4
DOGÜ'ler için **mRNA aşısı teknolojisindeki iyileştirmeleri araştırmak ve paylaşmak üzere küresel bir işbirlikçi ağ kuruldu**

DOGÜ, düşük veya orta gelirli ülke; DSÖ, Dünya Sağlık Örgütü; mRNA, mesajcı RNA.

1. İlaç Patent Havuzu. Şu adreste mevcuttur: <https://medicinespatentpool.org/what-we-do/mrna-technology-transfer-programme/resources> (15 Haziran 2023'te erişim sağlandı);

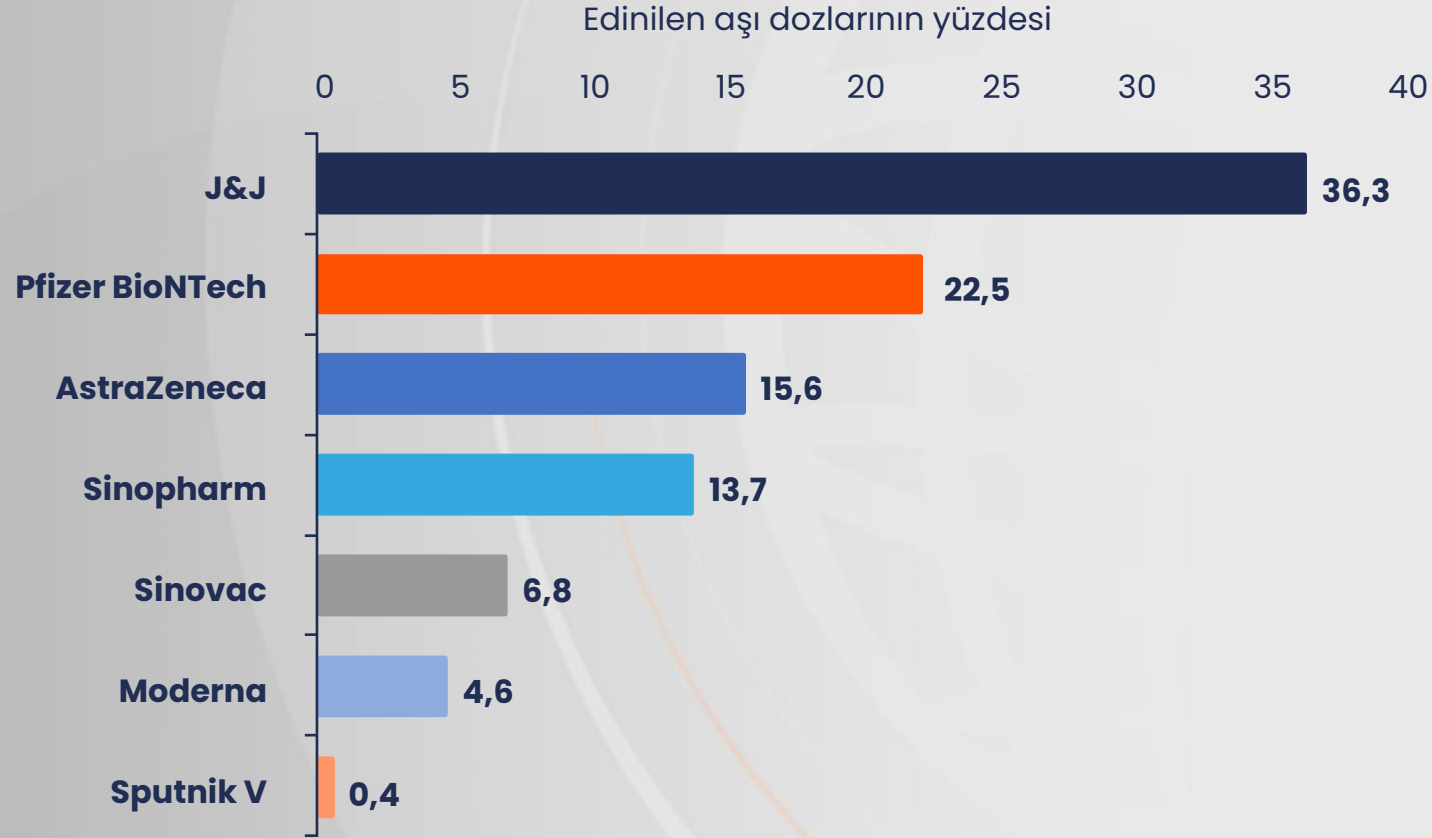
2. Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: www.who.int/initiatives/the-mrna-vaccine-technology-transfer-hub (15 Haziran 2023'te erişim sağlandı).

Afrika'da halkla COVID-19 aşıları hakkında iletişim nasıl iyileştirilebilir?

USF Health, COVID-19 aşılarıyla ilgili verileri doğru bir şekilde yansıtmak için verilerle ilişkili ilaç şirketlerinin adlarını listelemeyi seçti. Şirket adlarının kullanımı, herhangi bir ilaç şirketinin veya ürünlerinin onaylandığı şeklinde yorumlanmamalıdır.

Afrika'da çeşitli COVID-19 aşıları kullanılmıştır

Uygulanan aşı dozu: **1.084,5 milyon***

*19 Haziran 2023 itibarıyla.

J&J, Johnson & Johnson.

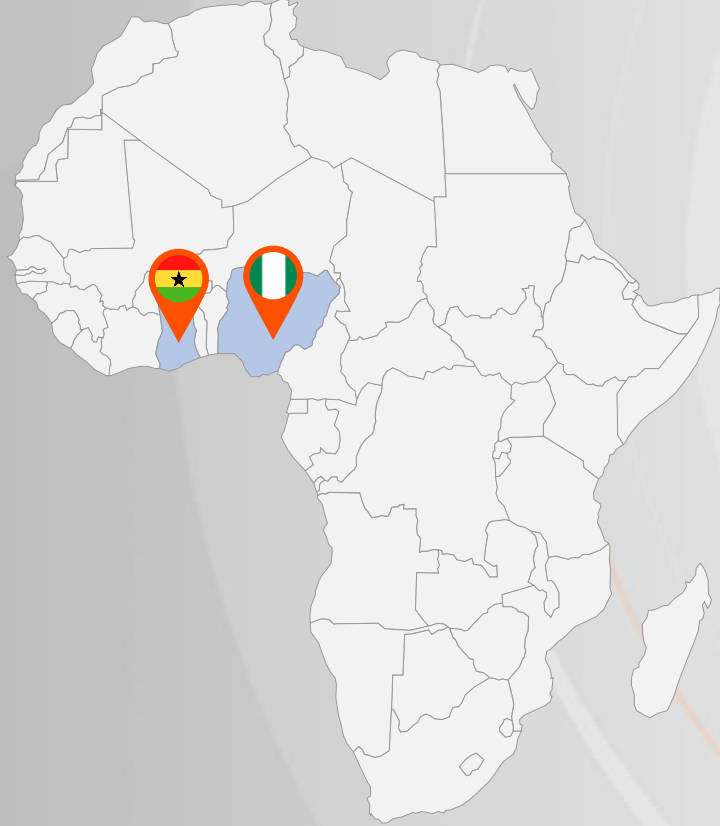
Afrika Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri. Şu adreste mevcuttur: <https://africacdc.org/covid-19-vaccination/> (15 Haziran 2023'te erişim sağlandı).

USF Health, COVID-19 aşılarıyla ilgili verileri doğru bir şekilde yansıtmak için verilerle ilişkili ilaç şirketlerinin adlarını listelemeyi seçti.

Şirket adlarının kullanımı, herhangi bir ilaç şirketinin veya ürünlerinin onaylandığı şeklinde yorumlanmamalıdır.

Gerçek dünya verileri Afrika popülasyonlarında aşının etkinliğini kanıtlıyor

Afrika genelinden gerçek dünya verileri: Nijerya ve Gana*†

AZD1222

N=667

**Kanıtlanmış
immünojenisite**

*Prospektif boylamasına kohort araştırma; †Mayıs–Temmuz 2021 verileri.

Abdullahi A, et al. *Nat Commun.* 2022;13:6131.

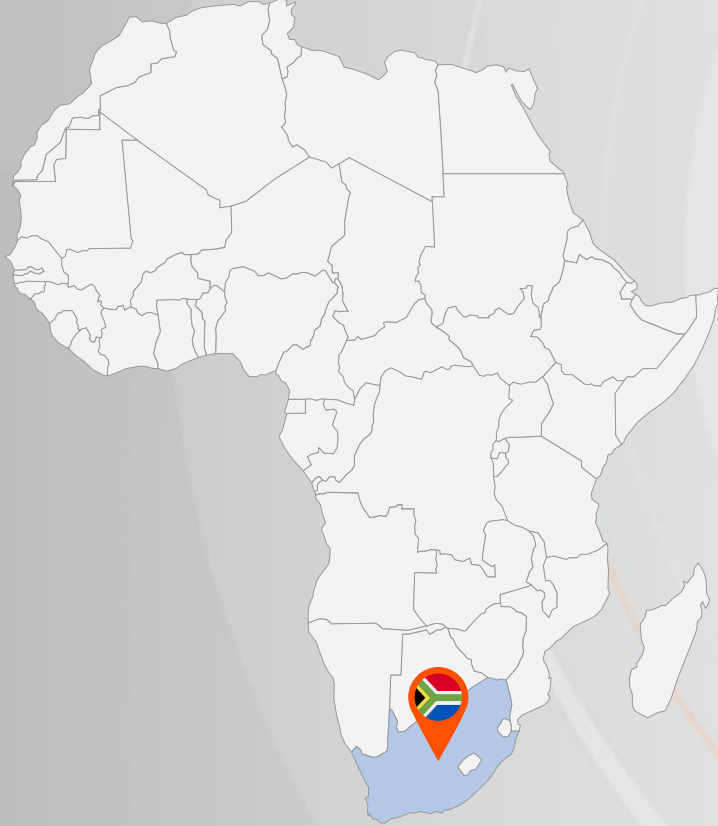
USF Health, COVID-19 aşılarıyla ilgili verileri doğru bir şekilde yansıtmak için verilerle ilişkili ilaç şirketlerinin adlarını listelemeyi seçti.

Şirket adlarının kullanımı, herhangi bir ilaç şirketinin veya ürünlerinin onaylandığı şeklinde yorumlanmamalıdır.

Gerçek dünya verileri Afrika popülasyonlarında aşının etkinliğini kanıtıyor

Afrika genelinden gerçek dünya verileri: Güney Afrika*

1. Araştırma:^{1†}

BNT162b2

N=211.610 PCR testi

Hastaneye yatışta azalma

2. Araştırma:^{2‡}

Ad26.COV2.S/BNT162b2

N=162.637 PCR testi

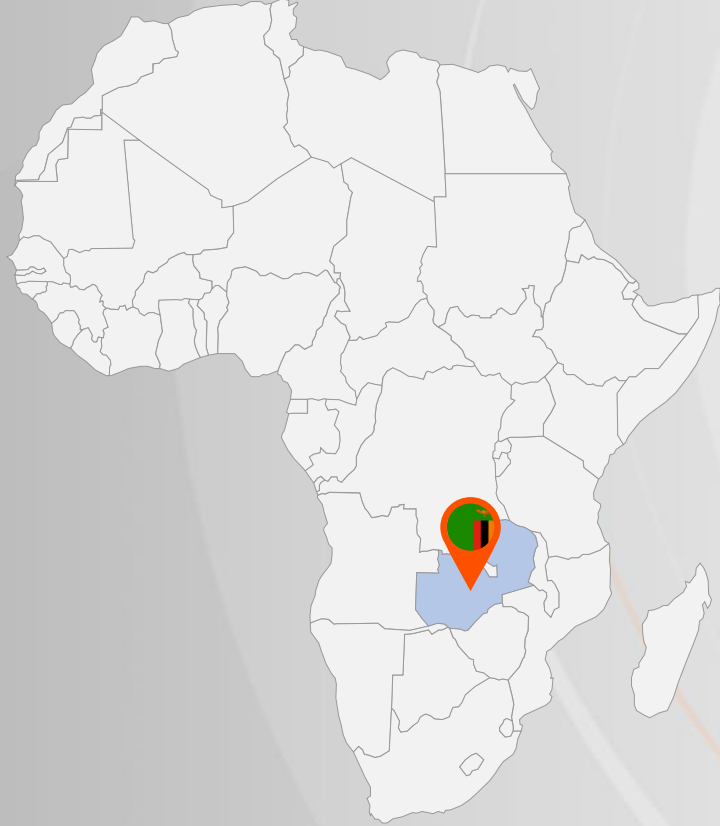

Şiddetli hastalığa karşı etkili

*PCR testlerinin retrospektif analizi; [†]Eylül-Aralık 2021 verileri; [‡]Kasım 2021-Aralık 2022 verileri.
PCR, polimeraz zincir reaksiyonu. 1. Collie S, et al. *N Engl J Med.* 2022;386:494–6; 2. Gray G, et al. *N Engl J Med.* 2022;386:2243–5.
USF Health, COVID-19 aşılarıyla ilgili verileri doğru bir şekilde yansıtmak için verilerle ilişkili ilaç şirketlerinin adlarını listelemeyi seçti.
Şirket adlarının kullanımı, herhangi bir ilaç şirketinin veya ürünlerinin onaylandığı şeklinde yorumlanmamalıdır.

Gerçek dünya verileri Afrika popülasyonlarında aşının etkinliğini kanıtlıyor

Afrika genelinden gerçek dünya verileri: **Zambiya***†

Herhangi bir aşı

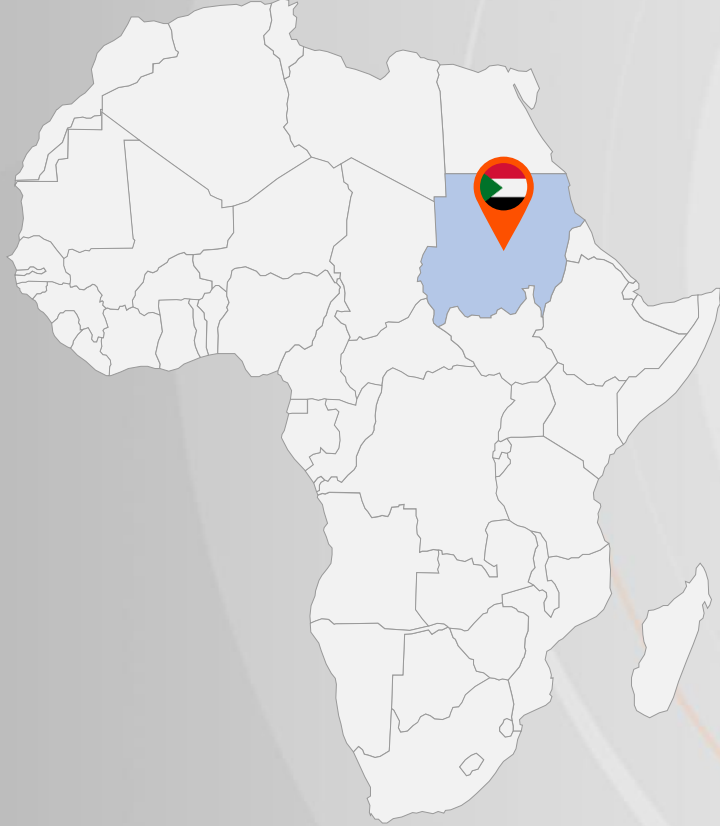
N=1.653

Hastane içi mortalitede azalma

Gerçek dünya verileri Afrika popülasyonlarında aşının güvenliğini kanıtıyor

Afrika genelinden gerçek dünya verileri: Sudan*

COVID-19 aşlarının ilk dozundan sonra karşılaşılan yaygın yan etkiler (>%35) (N=349)

Enjeksiyon yerinde ağrı
(%50)

Yorgunluk
(%50)

Baş ağrısı
(%39)

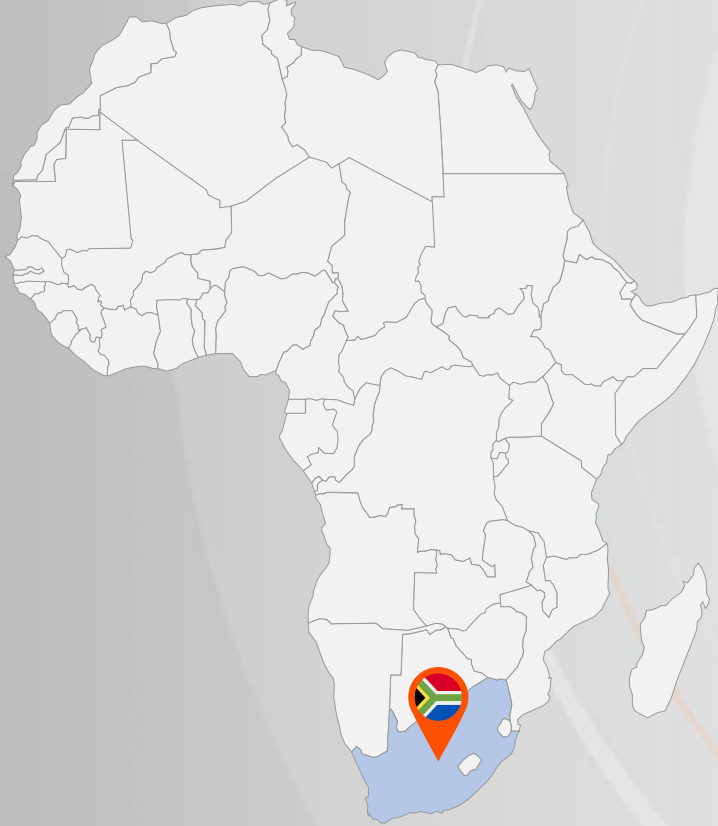

Ateş
(%37)

*Mart ile Haziran 2022 arasında yayılan kesitsel bir anket.
Mohamed MS, et al. *Vaccines (Basel)*. 2023;11:315.

Aşı kaynaklı vasküler trombotik olay riski düşüktür

Afrika genelinden gerçek dünya verileri: Güney Afrika*

Ad26.COV2.S

N=477.234

Toplam venöz veya arteriyel tromboembolizm olaylarının riski aşılama sonrasında artmamıştır

*Açık etiketli, tek kollu, faz IIB araştırma.

Jacobson BF, et al. *BMJ Med.* 2023;2:e000302.

USF Health, COVID-19 aşılarıyla ilgili verileri doğru bir şekilde yansıtmak için verilerle ilişkili ilaç şirketlerinin adlarını listelemeyi seçti.

Şirket adlarının kullanımı, herhangi bir ilaç şirketinin veya ürünlerinin onaylandığı şeklinde yorumlanmamalıdır.

Çeşitli müdahalelerin Afrika'da aşı alımını arttırdığı kanıtlanmıştır

Çeşitli müdahalelerin Afrika'da aşı alımını arttırdığı kanıtlanmıştır

ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ: Sierra Leone'de COVID-19 aşısını yaygınlaştırmak için topluluk harekete geçiricilerin görevlendirilmesi

Sierra Leone'nin **13 bölgesinde** **1.846** topluluk harekete geçiricisi işe alındı ve **11.882** topluluğu desteklemek üzere görevlendirildi

~%77 birincil seriyi tamamladı*

Aşılamayla ilgili söylentileri ortadan kaldırmak

Toplulukları eylem planlamasına, özel aşılama planlarının tasarlanması ve uygulanmasına dahil etmek

Yerel SÇ'lerin ve topluluk liderlerinin katılımını sağlamak

Aşıları teşvik etmek ve etkilemek için güven ve saygı kazanmak

İnsanlarla kültürel açıdan uygun yollarla iletişim kurmak için dil ve kültür engellerini ortadan kaldırmak

Geleneksel liderlerin halka açık şekilde aşılanması

*Nisan 2023'te yayınlandığı şekliyle.

SÇ, sağlık çalışanı.

Birleşmiş Milletler Çocuklar Yardım Fonu. Şu adreste mevcuttur: www.unicef.org/sierraleone/stories/community-mobilisation-expands-covid-19-vaccination-sierra-leone (11 Temmuz 2023'te erişim sağlandı).

Çeşitli müdahalelerin Afrika'da aşı alımını arttırdığı kanıtlanmıştır

ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ: Lesotho'da COVID-19 duyarlılığı için özel popülasyonların hedeflenmesi

Lesotho Kızılaç Derneği tarafından uygulanan stratejiler

*Şubat 2023'te.
Mastercard Vakfı ortaklığında Afrika Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri. Şu adreste mevcuttur:
<https://mastercardfdn.org/wp-content/uploads/2023/05/Saving-Lives-and-Livelihoods-Newsletter-April-2023-.pdf> (15 Haziran 2023'te erişim sağlandı).

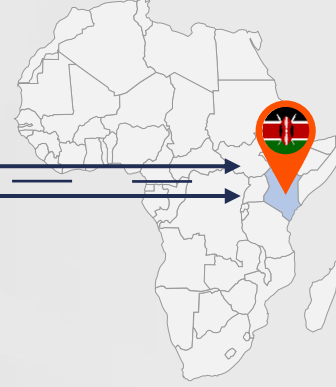
Çeşitli müdahalelerin Afrika'da aşı alımını arttırdığı kanıtlanmıştır

ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ: Kenya'da aşılarla ve diğer sağlık hizmetlerine sınırlı erişimi olan veya hiç erişimi olmayan toplulukları destekleyen mobil klinikler

11 x
mobil klinik

Ulaşılması zor alanlar

- Her mobil klinik **günde 70-100 kişiyi** aşılamayı hedeflemektedir
- **11 mobil kliniğin** hepsi tamamen faaliyete geçtiğinde **günde 1.000 kişi**

Mobil klinikler gerçekten ihtiyaç duyulan hizmetleri insanlara yaklaştırıyor

SÇ'lerin COVID-19 aşılarına ilişkin iletişimine yönelik en iyi uygulama rehberi mevcuttur

COVID-19 aşısı alımını teşvik etmek için SÇ'lerin katılımının sağlanması ve güçlendirilmesi^{1,2}

SÇ'ler için eğitim: İş birliğine dayalı öğrenme yaklaşımı¹

- Yüz yüze eğitim
- Sanal koçluk desteği
- Dijital ve basılı materyaller

SÇ'ler arasındaki davranışsal zorlukları anlamak ve ele almak¹

Yaka iğneleri: SÇ'ler aşı olduklarını belirtmek için bunları takarlar, böylece sosyal bir normu teşvik ederler

Meslektaş yönlendirme kartları: SÇ'ler aşidan sonra bir kart alırlar ve kartı iş arkadaşlarına vererek onları yönlendirirler

Aşı kartı oyunu: Bu oyun, SÇ'lerin COVID-19 ve aşılar hakkındaki anlayışlarını artırmalarına ve yanlış bilgilere karşı direnç geliştirmelerine yardımcı olur

SÇ, sağlık çalışanı.

1. USAID. Şu adreste mevcuttur: <https://bit.ly/3Pofk9X> (15 Haziran 2023'te erişim sağlandı);

2. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu. Şu adreste mevcuttur: www.unicef.org/southafrica/documents/talking-about-vaccines-guide-healthcare-workers (12 Temmuz 2023'te erişim sağlandı).

SÇ'ler COVID-19 aşısı konusunda güven oluşturulmasına yardımcı olmanın anahtarıdır

UNICEF, SÇ'lerin COVID-19 aşısı konusunda iletişim kurmalarına yardımcı olmak amacıyla bir rehber hazırladı

1. ADIM: DİNLE

- Yargılamadan dinleyin ve soruları cevaplayın
- Rahat bir vücut dili kullanın ve göz teması kurun
- Kimsenin inancını veya değerlerini **yargılamayın**

2. ADIM: SOR

- Yanlış bilgileri daha iyi anlamak ve düzeltmek için sorular sorun
- İnsanları aşı olma konusunda **korkutmayın**

3. ADIM: EĞİT

- İnsanları teşvik etmek için kendi hayatınızdan ve aşıların faydalarıyla ilgili hikayeler anlatın
- Zor bir dil kullanarak insanlara **aşırı yükleme yapmayın**

4. ADIM: GERİ DÖN

- Cevabınız yoksa sorun değil. Cevabı öğrenin ve soruya tekrar hazırlanın
- **Tartışmayın.** Özür dileyin

SÇ'ler aşı konusunda tereddüt eden kişilerle sohbetlere hazırlanabilirler

COVID-19 konusunda güven ve empati oluşturmak: SÇ'ler için referans materyali

- **Çığır açan EYLEM-Nijerya** ve **UNICEF**, SÇ'lerin farklı hasta senaryolarını yönetmelerine yardımcı olacak pratik kılavuzlar sağladı
- Örneğin, kılavuzda, hastalarının COVID-19 aşısıyla ilgili **güvenlik endişelerini gidermeye** yardımcı olmak için ne söylenmesi gerektiğine dair örnekler veriliyor^{1,2}

Bir kişi şunu söylerse...

"Aşı olduktan sonraki kısa süreli yan etkiler konusunda endişeleniyorum."

Şu açıklamayı yapın...

*"COVID-19 aşıları sizi virüsten korumak için **bağışıklık sisteminizi uyarır**. Pek çok insanda yan etkiler görülmez; ancak bazı yaygın aşı yan etkileri arasında ateş, baş ağrısı, yorgunluk veya aşının yapıldığı derinin altında şişlik yer alır. Bunlar **genellikle hafif ve geçicidir**."*

SÇ'ler aşı konusunda tereddüt eden kişilerle sohbetlere hazırlanabilirler

COVID-19 konusunda güven ve empati oluşturmak: SÇ'ler için referans materyali

- **Çığır açan EYLEM-Nijerya** ve **UNICEF**, SÇ'lerin farklı hasta senaryolarını yönetmelerine yardımcı olacak pratik kılavuzlar sağladı
- Örneğin, kılavuzda, hastalarının COVID-19 aşısıyla ilgili **güvenlik endişelerini gidermeye** yardımcı olmak için ne söylenmesi gerektiğine dair örnekler veriliyor^{1,2}

Bir kişi şunu söylerse...

"COVID-19 aşıları hakkında bilinçli bir karar verecek kadar bilgim yok."

Şu açıklamayı yapın...

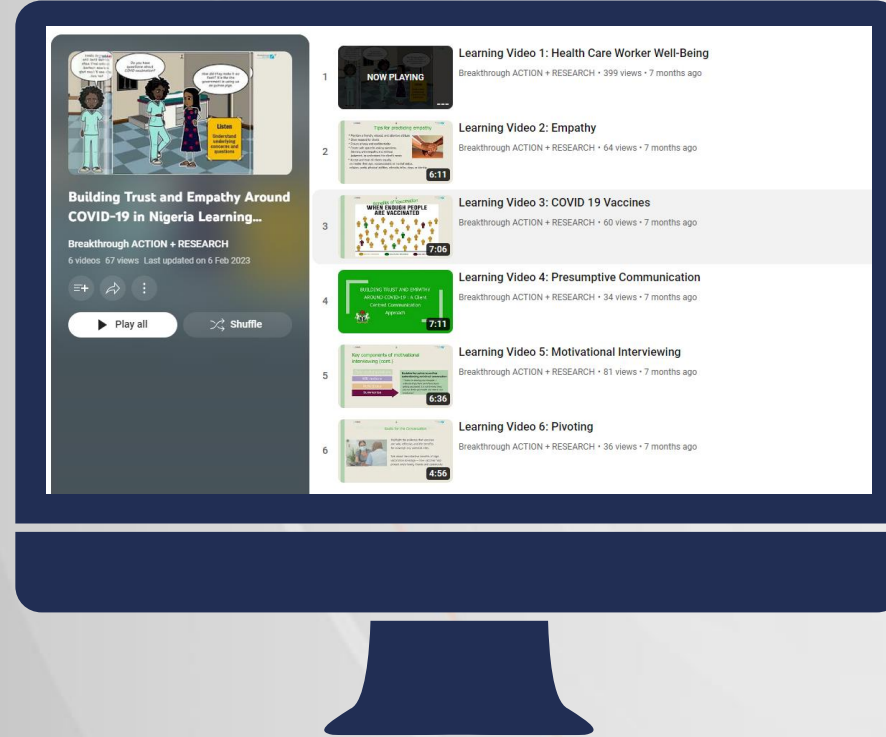
"Tüm COVID-19 aşıları, hastalığa karşı güvenli bir şekilde bağışıklık geliştirmek için vücudun doğal savunmasıyla birlikte çalışır. Bu, aşı olduktan sonra virüse maruz kalırsanız, **vücudunuzun virüsle savaşmaya hazır olduğu** ve şiddetli hastalıkların veya ölümün önlenmesine yardımcı olduğu anlamına gelir. Ayrıca aşı olduğunuzda **COVID-19'u başkalarına bulaştırma olasılığını azaltırsınız.**"

SÇ'ler, aşılar konusunda güven oluşturmaya yardımcı olmak için çevrimiçi materyallerden yararlanabilir

COVID-19 konusunda güven ve empati oluşturmak: SÇ'ler için referans materyali

Çığır açan EYLEM-Nijerya ayrıca müşterilerle etkileşime geçerken kullanılacak iş yardımcıları olarak hizmet edebilecek çevrimiçi öğrenme videoları da geliştirdi

Afrika'da aşılama oranlarını artırmak için dijital sağlık teknolojisi kullanılmaktadır

Dijital sağlık teknolojileri, Sahraaltı Afrika'da şu amaçlarla yaygın olarak kullanılmaktadır:

- Sağlık hizmeti vermek
- Sağlık hizmetlerinin ve popülasyon düzeyindeki ihtiyaçların haritasını çıkarmak
- İlaçları ve malzemeleri yönetmek
- Entegrasyon ve merkezi raporlama için dijital sistemleri kolaylaştırmak

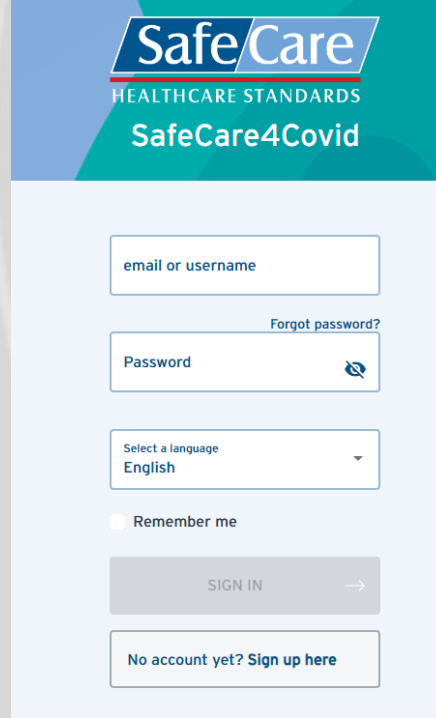
SÇ'leri desteklemek için dijital teknoloji de kullanılmaktadır

SafeCare4Covid – COVID-19 krizi sırasında pratik destek sağlayan sağlık hizmeti sağlayıcılarına yönelik ücretsiz uygulama

SafeCare, Sahraaltı Afrika da dahil olmak üzere kaynakların kısıtlı olduğu ortamlarda sağlık hizmetlerinin kalitesini ölçmek ve iyileştirmek için benzersiz, standartlara dayalı ve ISQua onaylı, artımlı bir yaklaşımdır.

Ekipman
mevcudiyetini
kontrol edin

Sarf
malzemelerinin
mevcudiyetini
kontrol edin

SafeCare
HEALTHCARE STANDARDS
SafeCare4Covid

email or username

Forgot password?

Password

Select a language
English

Remember me

SIGN IN

No account yet? Sign up here

Güvende kalarak
hastaların COVID-
19 için nasıl tedavi
edileceğine ilişkin
süreçleri gözden
geçirin ve bilgileri
güncelleyin

Personel
mevcudiyetini
kontrol edin

Afrika'da aşı eşitsizliği d¼zeltilmezse sonuçları ne olur?

Aşı eşitsizliğinin sosyoekonomik durum açısından sonuçları vardır

Ekonomik etkiler		Sosyal etkiler
• GSYİH düşüşleri • Ticaret dengesinde kötüleşme • İş ve geçim kaynaklarının kaybı • Servetin tükenmesi • Sağlık harcamaları ve ilgili harcamalarda artış	Birinci derece	• Can kayıpları • Sosyal harcamalarda azalma • Savunmasız gruplar üzerinde orantısız etki • Sosyal hizmetlerde aksama
• Yurt içi tedarik zincirinin çökmesi • Ekonomik faaliyetlerde duraklama	İkinci derece	• Yaygın yoksunluk • Sosyal hoşnutsuzluk • Sosyal hizmetlerde bozulma
• Resesyon • Borç krizi • Mali sıkıntı	Üçüncü derece	• Eşitsizliklerin artması • İnsani gelişimde kayıplar • Toplumsal huzursuzluk

Aşı eşitsizliğinin Afrika'daki sağlık sistemleri üzerinde sonuçları vardır

Aşı eşitsizliğinin ruh sağlığı açısından sonuçları vardır

COVID-19 salgını sırasında ruh sağlığını etkileyen faktörler^{1,2}

DSÖ'ye göre, küresel anksiyete ve depresyon yaygınlığı, COVID-19 salgınının ilk yılında **%25** arttı²

COVID-19 salgını sırasında Afrika genelinde anksiyete (**%47**) ve depresyonun (**%48**) toplu yaygınlık oranları rapor edildi^{1*}

*Sistemik inceleme, N=62.380; Başlangıçtan 30 Eylül 2021'e kadar African Journals Online, CINAHL, PubMed, Scopus ve Web of Science veritabanlarından. CINAHL, Hemşirelik ve Yardımcı Sağlık Literatürü Kümülatif Dizini; DSÖ, Dünya Sağlık Örgütü.

1. Bello MU, et al. *Front Public Health*. 2022;10:814981; 2. Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: www.who.int/news/item/02-03-2022-covid-19-pandemic-triggers-25-increase-in-prevalence-of-anxiety-and-depression-worldwide (22 Haziran 2023'te erişim sağlandı).

Aşı eşitsizliğinin ekonomiler ve istihdam açısından sonuçları vardır

Örnekler

	COVID-19 ile mücadeleye yönelik ilk önlemler	Ekonomi ve istihdam üzerindeki etki
 Cabo Verde	• Uçuşlar askıya alındı	• İş kayıpları ~20.000 • İş gücü arzı şoku ekonomik verimliliği düşürdü • GSYİH'de %6,3 kayıp
 Kenya	• Uçuşlar askıya alındı • Tam kapanma olmadı • Sokağa çıkma yasağının getirilmesi	• İş ve gelir kayıpları • Sınırlarda gecikmeler, bunun sonucunda ticari kar kaybı
 Nijerya	• 13 ülkede seyahat yasağı • Halka açık toplantılara ilişkin önlemler • Okulların kapanması • Bölgesel kapanmalar ve sokağa çıkma yasakları	• İşsizliğin artması ve çeşitli sektörlerde ekonomik faaliyetlerin aksaması: • Gıda üretimi, tarım, madencilik, ticaret, ulaşım, eğlence

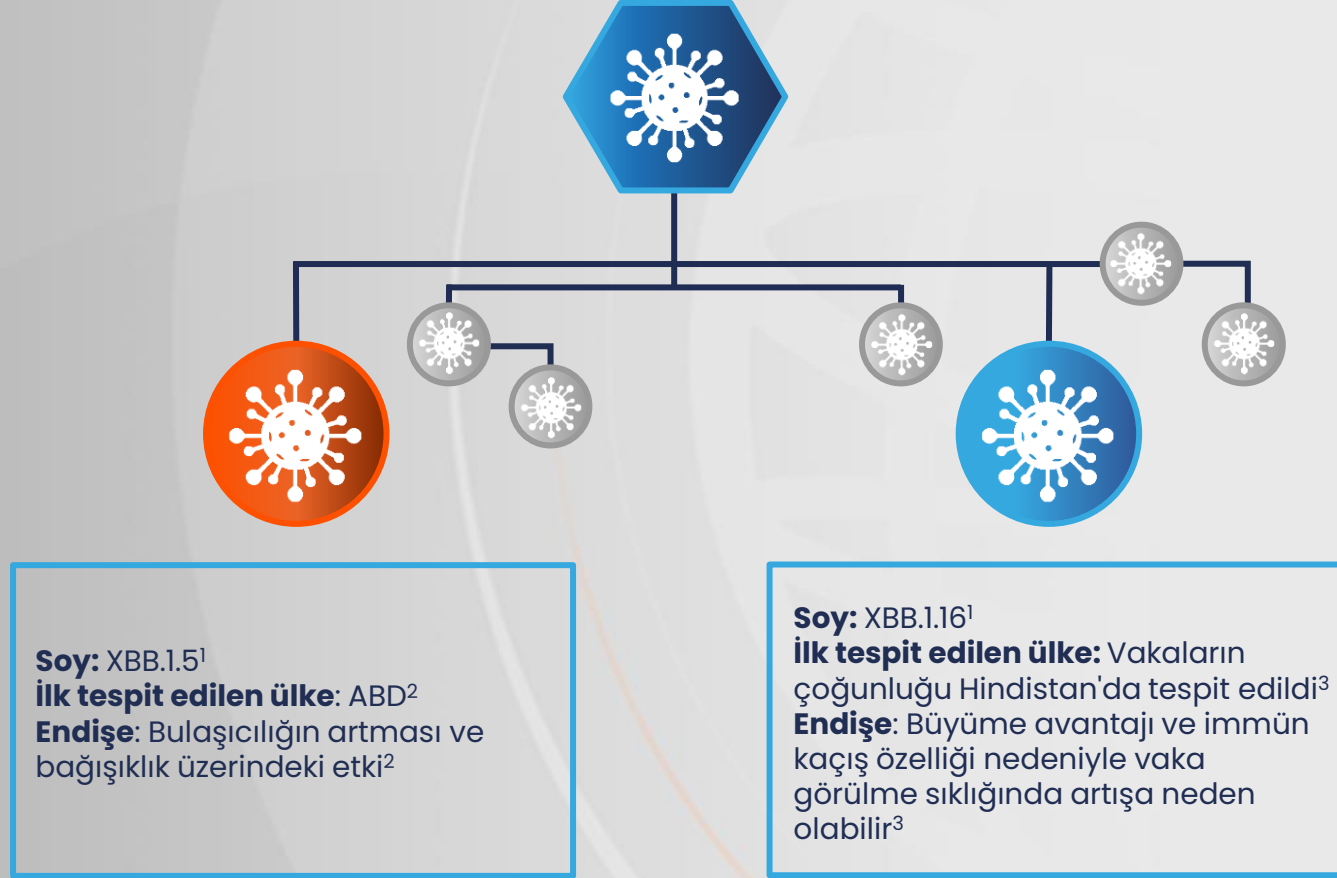
COVID-19'un yeni varyantları önemli riskler oluşturmaktadır

1. El-Shabasy RM, et al. *Int J Biol Macromol.* 2022;2014:161–8; 2. Yang W, Shaman J. *medRxiv.* 2022.11.14.22282323; 3. Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: www.who.int/news-room/feature-stories/detail/the-effects-of-virus-variants-on-covid-19-vaccines (22 Haziran 2023'te erişim sağlandı); 4. Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri. Şu adreste mevcuttur: www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/variants/index.html (3 Temmuz 2023'te erişim sağlandı).

COVID-19'un ilgili varyantları ortaya çıkmaya devam ediyor

DSÖ, 29 Haziran 2023 itibarıyla ilgili iki varyantını izlemektedir¹

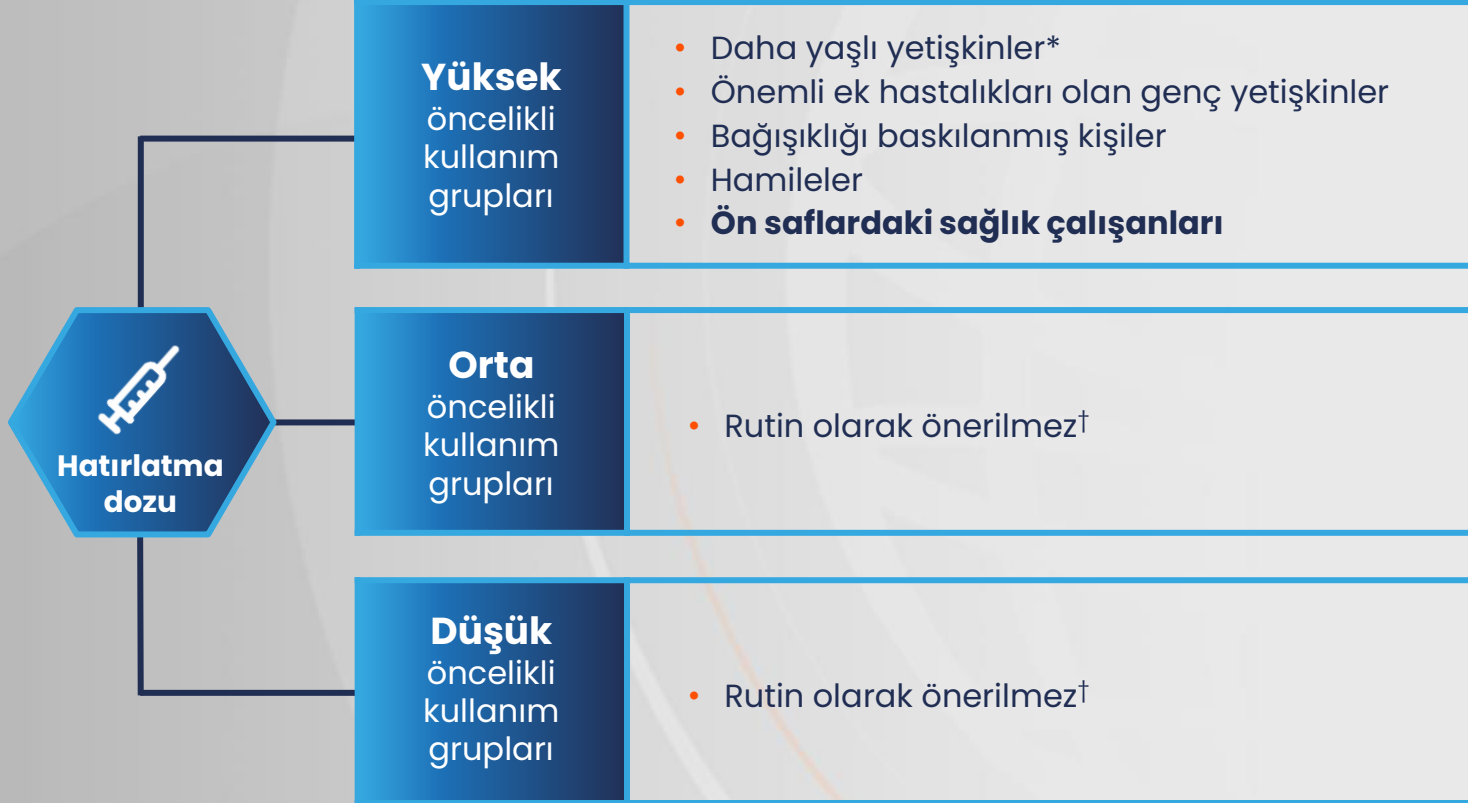

DSÖ, Dünya Sağlık Örgütü.

1. Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: www.who.int/activities/tracking-SARS-CoV-2-variants (22 Haziran 2023'te erişim sağlandı); 2. Avrupa Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezi. Şu adreste mevcuttur: www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/variants-concern (29 Haziran 2023'te erişim sağlandı); 3. Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: <https://bit.ly/43cV1zx> (5 Temmuz 2023'te erişim sağlandı).

WHO SAGE, COVID-19 takviye aşıları için öneriler sundu

Ek takviye dozlarının uygulanmasına ilişkin temel öneriler (ilk takviye dozunun ötesinde)

*Yaş sınırlaması ülkeler tarafından belirlenecektir; †Halk sağlığına minimum düzeyde etki etmeleri ve çoğu ortamda düşük maliyetli olmaları nedeniyle aşıların rutin programlara dahil edilmesi önerilmez.

DSÖ, Dünya Sağlık Örgütü; SAGE, Stratejik Danışma Uzman Grubu.

Dünya Sağlık Örgütü. Şu adreste mevcuttur: www.who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-Vaccines-SAGE-Roadmap (11 Temmuz 2023'te erişim sağlandı).

COVID-19 takviye dozları şiddetli hastalık ve ölüm riskini azaltır

35 üye devlet hatırlatma dozları sunmaktadır¹

■ Takviye dozu sunma

Takviye dozu enfeksiyona, semptomatik hastalıklara ve ciddi sonuçlara karşı aşının etkinliğini artırır²

Bu etki, homolog ve heterolog takviye programlarında gözlemlenmiştir²

1. Afrika Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri. Şu adreste mevcuttur: <https://africacdc.org/covid-19-vaccination/> (12 Haziran 2023'te erişim sağlandı);

2. Afrika Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri. Şu adreste mevcuttur: <https://africacdc.org/download/guidance-on-administration-of-covid-19-vaccine-boosters-in-africa/> (29 Haziran 2023'te erişim sağlandı).

Sağlık çalışanları aşılama da önemli bir rol oynasa da COVID-19 ile mücadelede birçok zorlukla karşı karşıya kalmaktadır

Aşılama oranlarını artırmak için halk sağlığı mesajlarıyla etkili iletişim büyük önem taşır

COVID-19'un ortaya koyduğu ekonomik, zihinsel ve sosyal zorluklara rağmen, aşı geliştirme ve dağıtımını destekleyen müdahaleler eşitsizliğin giderilmesinde anahtar rol oynamaktadır

COVID-19 hâlâ bizimle ancak takviye dozları enfeksiyona ve semptomatik hastalığa karşı mücadelede etkili bir stratejidir